

IV. ΘΕΡΑΠΕΙΑ – ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ

1. Στοιχεία για τα “στεγνά” θεραπευτικά προγράμματα

Τα “στεγνά” θεραπευτικά προγράμματα στηρίζονται στην εντατική ψυχοκοινωνική θεραπεία χωρίς τη χρήση υποκαταστάτων ή άλλων φαρμακευτικών ουσιών και έχουν στόχο την απεξάρτηση των χρηστών από όλες τις ουσίες και την πλήρη κοινωνική επανένταξή τους. Η ένταξη και η θεραπεία στα “στεγνά” προγράμματα ενδείκνυται για όλα τα εξαρτημένα άτομα, ακόμα και για αυτά που τελικά θα αποφασίσουν να ζητήσουν βοήθεια στο πρόγραμμα υποκατάστασης.

Τα “στεγνά” προγράμματα, που λειτουργεί ο ΟΚΑΝΑ, είναι: οι Μονάδες Εφήβων και Νεαρών Ενηλίκων σε Αθήνα και Ρέθυμνο, το Δίκτυο Θεραπευτικών Υπηρεσιών “Γέφυρα” στην Πάτρα, το Πρόγραμμα “Αθηνά” σε συνεργασία με την Ιατρική Σχολή του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Σε γενικές γραμμές, αναφορικά με την πορεία των “στεγνών” προγραμμάτων συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη, παρατηρούνται τα ακόλουθα:

- Η Μονάδα Εφήβων Αθήνας “Ατραπός” παρουσιάζει την τελευταία διετία μείωση στην εισροή νέων μελών, ενώ αντίθετα αυξημένος είναι ο αριθμός γονέων και ατόμων από το στενό οικογενειακό/κοινωνικό περιβάλλον των εφήβων (σημαντικοί άλλοι).
- Η παροχή υπηρεσιών Συμβουλευτικού Σταθμού σε μικρό αριθμό εφήβων και γονέων σε ετήσια βάση από τις Μονάδες Εφήβων της Θεσσαλονίκης και της Λάρισας οδήγησαν στην απόφαση της αναστολής λειτουργίας τους.
- Η Μονάδα Εφήβων Ρεθύμνου, αν και παρέχει υπηρεσίες κύριας θεραπευτικής φάσης (ομάδα θεραπευτικού προγράμματος) και κοινωνικής επανένταξης, εξακολουθεί να εξυπηρετεί σχετικά μικρό αριθμό εφήβων και γονέων. Αντίθετα, ο Συμβουλευτικός Σταθμός Ενηλίκων Ρεθύμνου, ο οποίος πλέον εξυπηρετεί ως επί το πλείστον άτομα με προβλήματα εξάρτησης από το αλκοόλ, παρουσίασε το 2011 αύξηση των μελών του κατά 50%.
- Σημαντική μείωση σημειώνεται την τελευταία διετία στην προσέλευση χρηστών στο Πρόγραμμα του Συμβουλευτικού Σταθμού του Δικτύου Θεραπευτικών Υπηρεσιών Πάτρας, ενώ ο αριθμός μελών της Θεραπευτικής Κοινότητας και του Προγράμματος Κοινωνικής Δραστηριοποίησης παραμένει σταθερός.
- Αυξημένος εμφανίζεται την τελευταία τριετία ο αριθμός των ατόμων που παρακολούθησαν το Πρόγραμμα “Αθηνά”, οι οποίοι στη μεγάλη πλειονότητά τους είναι εξαρτημένοι από το αλκοόλ.

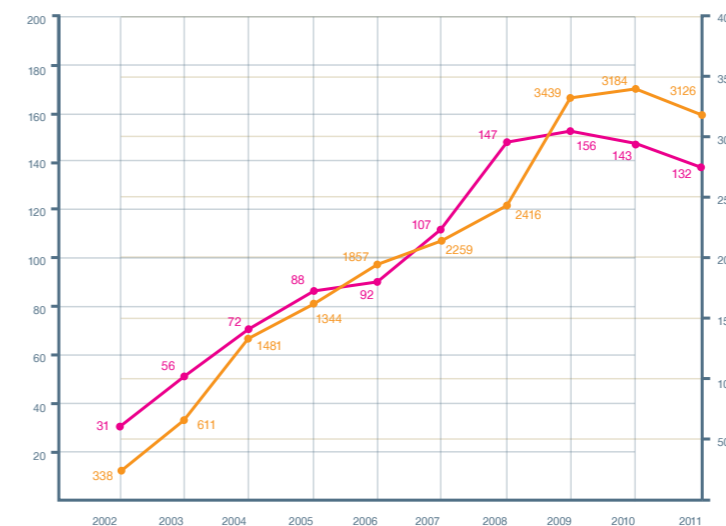

Μονάδα Εφήβων Αθήνας “Ατραπός”

Κατά το 2011, η Μονάδα Εφήβων Αθήνας “Ατραπός” παρείχε υπηρεσίες συνολικά σε 132 έφηβους χρήστες ουσιών και 223 γονείς και σημαντικούς άλλους. Ο αριθμός των θεραπευτικών συναντήσεων με έφηβους ανήλθε στις 3.126 ενώ με γονείς στις 1.096.

Από το 2002, έτος έναρξης της λειτουργίας της, έως και το 2009, η Μονάδα παρουσίαζε συνεχή και, ενίοτε, σημαντική αύξηση στον αριθμό των εφήβων, σε ετήσια βάση. Ιδιαίτερα αυξημένος ήταν ο αριθμός των θεραπευομένων το 2008 και το 2009,

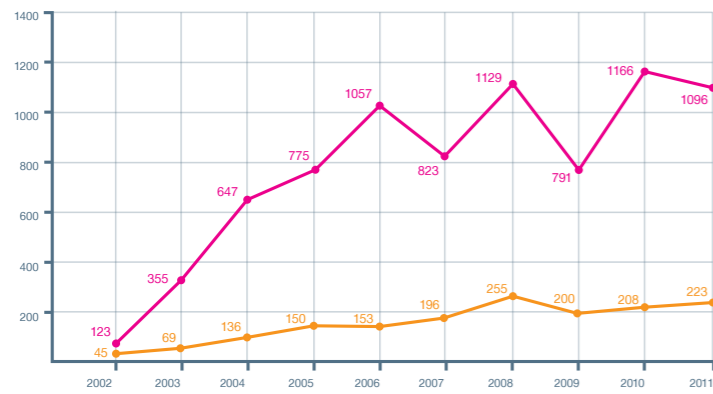
όταν λειτούργησε το πιλοτικό Πρόγραμμα Σωματικής Αποτοξίνωσης σε συνεργασία με την Ε΄ Μονάδα Υποκατάστασης του ΟΚΑΝΑ. Την τελευταία διετία παρατηρείται μείωση των μελών της τάξης του 8% κατ’ έτος. Ας σημειωθεί, ωστόσο, ότι παρά τη σχετική μείωση, η οποία αφορά ως επί το πλείστον στην εισροή νέων θεραπευομένων, η Μονάδα φαίνεται να έχει υψηλή συγκρατησιμότητα μελών σύμφωνα και με τα στοιχεία των θεραπευτικών συναντήσεων.

Αριθμός εφήβων και θεραπευτικών συναντήσεων στη Μονάδα Εφήβων Αθήνας “Ατραπός”

■ Αριθμός εφήβων ■ Αριθμός συναντήσεων

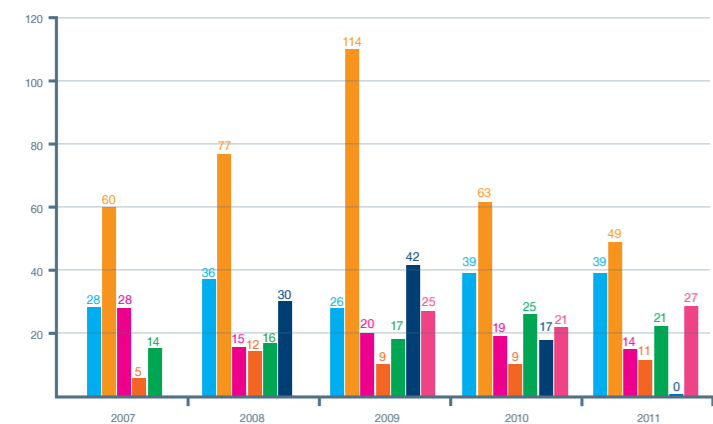
Παράλληλα, τα τελευταία δύο έτη φαίνεται να υπάρχει αυξητική τάση στον αριθμό γονέων/σημαντικών άλλων, που συμμετείχαν στο θεραπευτικό πρόγραμμα της μονάδας, μετά τη μείωση που παρατηρήθηκε το 2009.

Αριθμός γονέων/σημαντικών άλλων και θεραπευτικών συναντήσεων στη Μονάδα Εφήβων Αθήνας "Ατραπός"

■ Αριθμός συναντήσεων
■ Αριθμός γονέων/σημαντικών άλλων

Στο γράφημα, που ακολουθεί, παρουσιάζεται η συμμετοχή των εφήβων στις φάσεις του κύριου θεραπευτικού προγράμματος της μονάδας, αλλά και στα επιμέρους προγράμματά της κατά την τελευταία πενταετία.

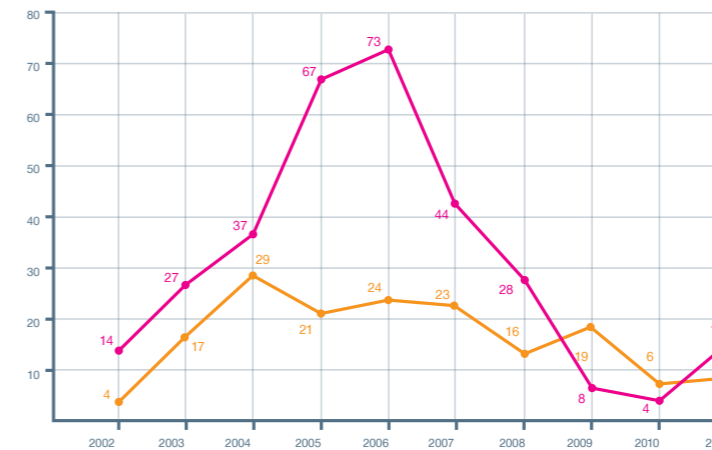
Αριθμός εφήβων που εντάχθηκαν στις Θεραπευτικές Ομάδες της Μονάδας Εφήβων "Ατραπός" την πενταετία 2007-2011

■ Ομάδα Συμβουλευτικού Σταθμού
■ Πρόγραμμα Σωματικής Αποτοξίνωσης
■ Πρόγραμμα Εγκαιρης Παρέμβασης
■ Ομάδα Θεραπευτικού Προγράμματος
■ Ομάδα Μεταθεραπευτικής Φροντίδας
■ Ομάδα Κοινωνικής Επανάταξης
■ Πρόγραμμα Εξατομικευμένων Παρεμβάσεων

Μονάδα Εφήβων Θεσσαλονίκης "Ναυτίλος"

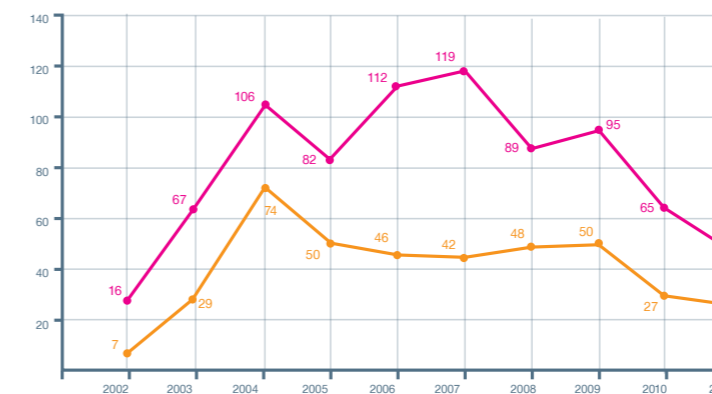
Η Μονάδα Εφήβων Θεσσαλονίκης, στη διάρκεια του 2011 (1-1 έως 30-9-2011, ημερομηνία αναστολής της λειτουργίας της), παρείχε υπηρεσίες σε 9 εφήβους και 24 γονείς/σημαντικούς άλλους. Ο αριθμός των ατομικών θεραπευτικών συναντήσεων με τους εφήβους ήταν 15, ενώ οι ατομικές και οικογενειακές

συναντήσεις με γονείς ήταν 44. Η μονάδα καθ' όλο το διάστημα της λειτουργίας της από το 2002 έως το 2011 παρείχε υπηρεσίες Συμβουλευτικού Σταθμού σε μικρό αριθμό εφήβων και γονέων σε μνηιαία βάση.

Αριθμός εφήβων και θεραπευτικών συναντήσεων στη Μονάδα Εφήβων Θεσσαλονίκης "Ναυτίλος"

■ Αριθμός εφήβων
■ Αριθμός συναντήσεων

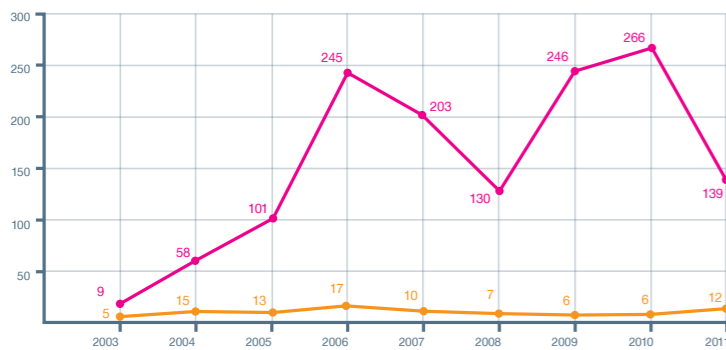
Αριθμός γονέων/σημαντικών άλλων και θεραπευτικών συναντήσεων στη Μονάδα Εφήβων Θεσσαλονίκης "Ναυτίλος"

■ Αριθμός συναντήσεων
■ Αριθμός γονέων/σημαντικών άλλων

Μονάδα Εφήβων - Συμβουλευτικός Σταθμός Ενηλίκων Ρεθύμνου

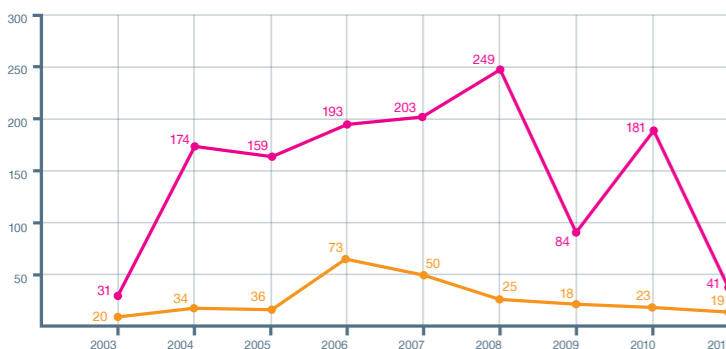
Κατά το έτος αναφοράς, η Μονάδα Εφήβων Ρεθύμνου παρείχε υπηρεσίες σε 12 εφήβους: 7 συμμετείχαν σε Ομάδα Συμβουλευτικού Σταθμού, 3 σε ομάδα Θεραπευτικού Προγράμματος και 2 σε Ομάδα Κοινωνικής Επανάταξης- Μεταθεραπευτικής Φροντίδας.

Επίσης, παρείχε υπηρεσίες σε 19 γονείς/σημαντικούς άλλους. Ο αριθμός των θεραπευτικών συναντήσεων, που πραγματοποιήθηκαν, ήταν συνολικά 139 με εφήβους και 41 με γονείς.

Αριθμός εφήβων και θεραπευτικών συναντήσεων στη Μονάδα Εφήβων Ρεθύμνου

■ Αριθμός συναντήσεων ■ Αριθμός εφήβων

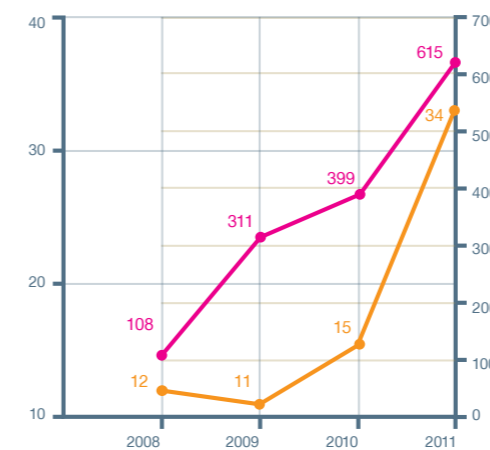

Αριθμός γονέων/σημαντικών άλλων και θεραπευτικών συναντήσεων στη Μονάδα Εφήβων Ρεθύμνου

■ Αριθμός συναντήσεων ■ Αριθμός γονέων/σημαντικών άλλων

Το πρόγραμμα του Συμβουλευτικού Σταθμού Ενηλίκων λειτούργησε πιλοτικά από τον Ιανουάριο του 2008 έως τον Μάρτιο του 2009, ενώ η επίσημη έναρξη λειτουργίας του έγινε με την ανανέωση της προγραμματικής σύμβασης της Νομαρχίας Ρεθύμνου με τον ΟΚΑΝΑ, στις 8-04-2009. Στο πρόγραμμα του Συμβουλευτικού Σταθμού Ενηλίκων εντάχθηκαν 34 χρήστες ουσιών και 20 γονείς/σημαντικοί άλλοι. Από αυτούς οι περισσότεροι παρουσιάζουν προβλήματα εξάρτησης από το αλκοόλ. Ο αριθμός των θεραπευτικών συναντήσεων ανήλθε στις 615 με τους ενήλικους χρήστες και στις 125 με τους γονείς.

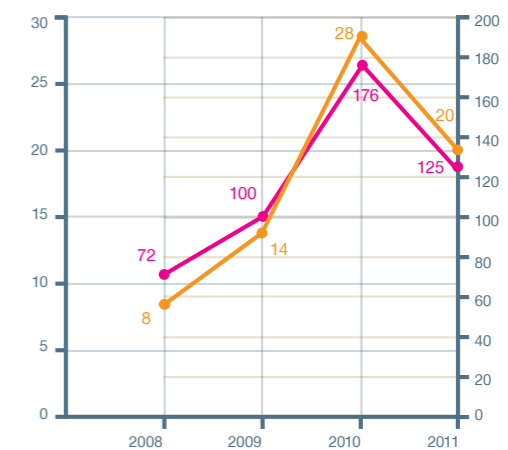
Αριθμός θεραπευομένων και θεραπευτικών συναντήσεων στο Συμβουλευτικό Σταθμό Ενηλίκων Ρεθύμνου

■ Αριθμός συναντήσεων ■ Αριθμός ενηλίκων

Κατά το έτος αναφοράς, παρά το γεγονός ότι η μονάδα χρειάστηκε να αλλάξει δυο φορές χώρο στέγασης με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εύρυθμη λειτουργία της, παρουσίασε αύξηση συγκριτικά με το 2010 στον αριθμό των ουσιοεξαρτημένων που συμμετείχαν στα προγράμματά της. Αντίθετα, μείωση σημειώθηκε στον αριθμό γονέων/σημαντικών άλλων, καθώς και στον αριθμό των θεραπευτικών τους συναντήσεων.

Αριθμός γονέων/σημαντικών άλλων και θεραπευτικών συναντήσεων στο Συμβουλευτικό Σταθμό Ενηλίκων Ρεθύμνου

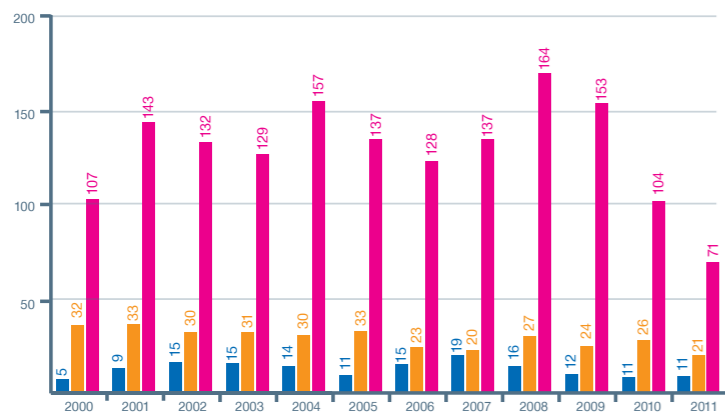

■ Αριθμός συναντήσεων ■ Αριθμός γονέων/σημαντικών άλλων

Δίκτυο Θεραπευτικών Υπηρεσιών Πάτρας “Γέφυρα”

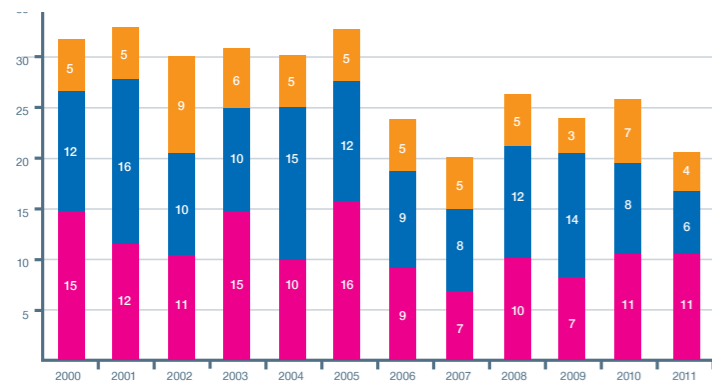
Κατά το 2011, έλαβαν υπηρεσίες από τον Συμβουλευτικό Σταθμό του ΔΘΥΠ συνολικά 71 χρήστες ουσιών. Το πρόγραμμα της Θεραπευτικής Κοινότητας “Γέφυρα” παρακολούθησαν 21 άτομα (από τα οποία τα 12 ήταν νέα μέλη), ενώ το Πρόγραμμα Κοινωνικής Δραστηριοποίησης 11 άτομα (εκ των οποίων 4 ήταν

νέα μέλη). Τα τελευταία δύο έτη, παρατηρείται σημαντική μείωση (54%) στον αριθμό των μελών στο πρόγραμμα του Συμβουλευτικού Σταθμού, ενώ σχετικά σταθερός παραμένει ο αριθμός μελών της Θεραπευτικής Κοινότητας και του Προγράμματος Κοινωνικής Δραστηριοποίησης.

Αριθμός χρηστών που εντάχθηκαν στα προγράμματα της “Γέφυρας”

- Πρόγραμμα Κοινωνικής Δραστηριοποίησης
- Θεραπευτική Κοινότητα
- Συμβουλευτικός Σταθμός

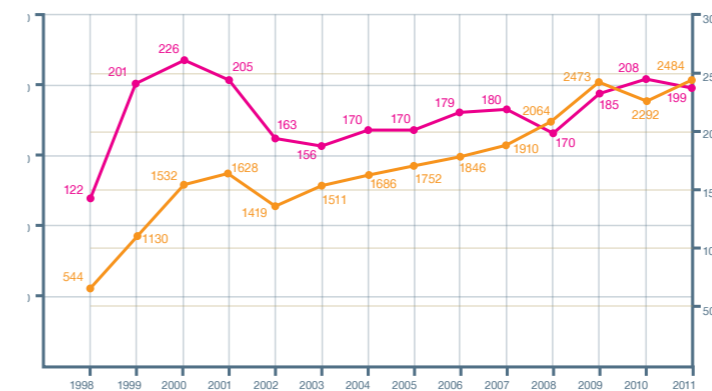
Αριθμός μελών που ολοκλήρωσαν, διέκοψαν ή συνεχίζουν το Πρόγραμμα της Θεραπευτικής Κοινότητας “Γέφυρα”

- Συνεχίζουν
- Ολοκλήρωσαν
- Διέκοψαν

Θεραπευτικό Πρόγραμμα “Αθηνά”

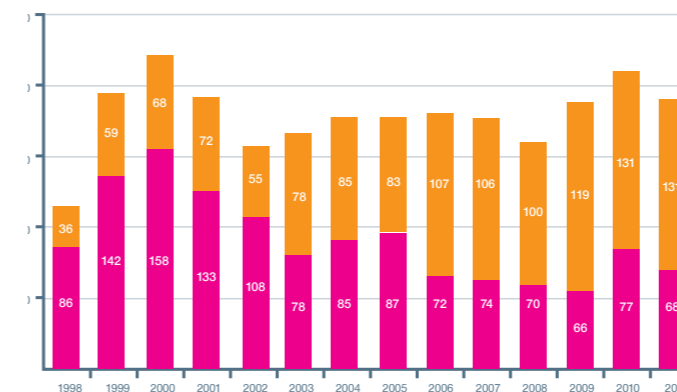
Το Θεραπευτικό Πρόγραμμα “Αθηνά” παρακολούθησαν, στη διάρκεια του 2011, 199 εξαρτημένα άτομα, 68 εκ των οποίων ήταν χρήστες ναρκωτικών ουσιών και 131 χρήστες αλκοόλ. Όπως φαίνεται και από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στα γραφήματα, την τελευταία τριετία αυξημένος είναι ο αριθμός των

εξαρτημένων ατόμων και των θεραπευτικών συναντήσεων. Ειδικότερα, αυξημένη είναι η προσέλευση των χρηστών οινόπνευματων, οι οποίοι αποτελούν από το 2006 την πλειονότητα των πελατών του προγράμματος.

Αριθμός ατόμων και θεραπευτικών συναντήσεων στο Πρόγραμμα “Αθηνά”

- Αριθμός ατόμων
- Αριθμός συναντήσεων

Αριθμός χρηστών ναρκωτικών και αλκοόλ στο Πρόγραμμα “Αθηνά”

- Χρήστες ναρκωτικών
- Χρήστες αλκοόλ

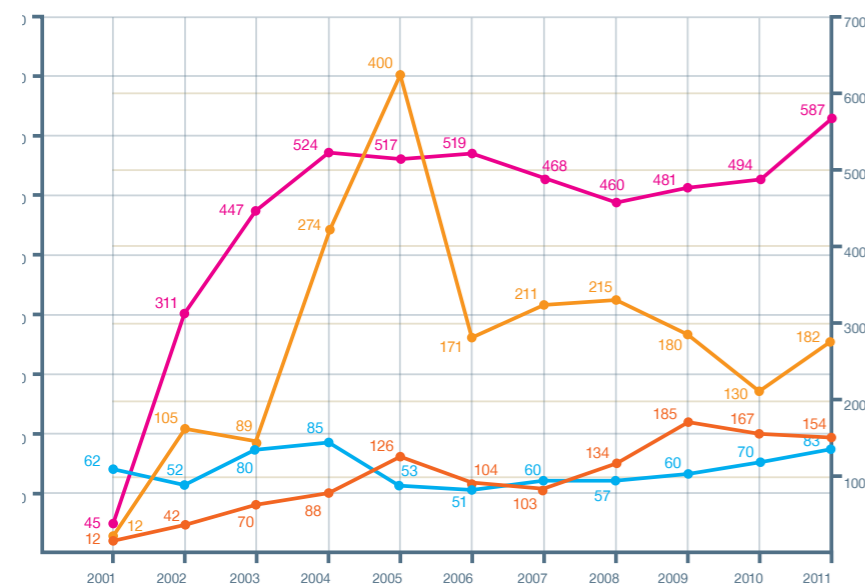
Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας

Οι δράσεις που αναπτύσσει το πρόγραμμα αφορούν κυρίως στην προαγωγή της αυτοβοήθειας, στην αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης και στην εκπαίδευση λειτουργών υγείας σε νέους ρόλους παρέμβασης με άξονα τη φιλοσοφία και τις εφαρμογές της αυτοβοήθειας. Το πρόγραμμα είναι το μοναδικό στη χώρα με ανάλογα χαρακτηριστικά.

Κατά το 2011, το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας παρείχε υπηρεσίες συνολικά σε 1.006 άτομα. Από αυτά, η πλειονότητα, 58,3%, ήταν εξαρτημένοι, το 15,3% γονείς/σημαντικοί άλλοι, το 18,1% άτομα που συμμετείχαν σε δράσεις προαγωγής αυτοβοήθειας και το 8,3% φοιτητές και λειτουργοί υγείας που

εκπαιδεύτηκαν στην έννοια και τις εφαρμογές της αυτοβοήθειας.

Όπως φαίνεται και από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο παρακάτω γράφημα, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ιδιαίτερα αυξημένος ήταν ο αριθμός των χρηστών που προσήλθαν στο Ανοικτό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης (18,8%), ενώ ο αριθμός των γονέων/σημαντικών άλλων μειώθηκε κατά 7,8%. Επίσης, αύξηση παρουσιάζει ο αριθμός των εκπαιδευομένων (18,6%), ενώ σημαντικά αυξημένος, κατά 40%, εμφανίζεται ο αριθμός των ατόμων που συμμετείχαν σε δράσεις προαγωγής αυτοβοήθειας.

Κίνηση Προγράμματος Προαγωγής Αυτοβοήθειας

- Άτομα που συμμετείχαν σε δράσεις προαγωγής αυτοβοήθειας
- Εκπαιδευόμενοι
- Χρήστες
- Γονείς/σημαντικοί άλλοι

2. Θεραπευτικές Μονάδες Φαρμακευτικής Αντιμετώπισης της Εξάρτησης (ΘΜΦΑΕ)

A. Η διεύρυνση του δικτύου

Η απόφαση για τη λειτουργία των νέων Μονάδων του ΟΚΑΝΑ σε χώρους νοσοκομείων είχε ως στόχο την αύξηση των θέσεων θεραπείας, τη συρρίκνωση της λίστας αναμονής, τον περιορισμό της "πιάτσας" και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους χρήστες, δεδομένου ότι οι χρήστες είναι ασθενείς και χρειάζονται πολύπλευρη ιατρική περίθαλψη. Παράλληλα, δίνονται στα εξαρτημένα άτομα ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας με τους υπόλοιπους πολίτες.

Έχοντας ως δεδομένα:

- α) τη λίστα αναμονής, η οποία αριθμούσε τον Αύγουστο 2010 5.395 άτομα σε όλη την Ελλάδα,
- β) το χρόνο αναμονής για ένταξη στο πρόγραμμα της Αττικής που είχε φτάσει τα 7,5 έτη,
- γ) τη σημαντική αύξηση σε μολυσματικές νόσους και κυρίως του AIDS, και
- δ) τις αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών στην προοπτική της δημιουργίας μονάδας υποκατάστασης στην περιοχή τους, είτε εντός είτε εκτός δομών υγείας, (βλ. και κεφ Ι),

ο ΟΚΑΝΑ, σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης προχώρησε στη δημιουργία μονάδων φαρμακευτικής αντιμετώπισης της εξάρτησης, σε όλα τα νοσοκομεία της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, και στη συνέχεια και άλλων νομών.

Η προτεραιότητα δόθηκε σε αυτές τις Υγειονομικές Περιφέρειες, γιατί εκεί παρατηρούνταν οι υψηλότερες συγκεντρώσεις της λίστας αναμονής (τον Αύγουστο 2011: 3.877 στην Αττική και 1.062 στη Θεσσαλονίκη), με τελικό στόχο να δημιουργηθεί μία μονάδα σε νοσοκομείο κάθε νομού της Ελλάδας.

Αυτή τη στιγμή στην Αττική (1η και 2η ΥΠΕ) λειτουργούν 23 μονάδες υποκατάστασης, εκ των οποίων οι 20 δημιουργήθηκαν από το Σεπτέμβριο του 2011 και μέχρι σήμερα, σε συνεργασία με δημόσια νοσοκομεία.

Επίσης, είναι έτοιμες οι μονάδες στο Γ.Ν.Α. "Ιπποκράτειο", στο Π.Ν.Α. "Σπηλιοπούλειο" και στο Γ.Ν. Πατησίων, όπου προβλέπεται να γίνεται συνταγογράφηση στα σταθεροποιημένα μέλη του προγράμματος. Απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξη της συνταγογράφησης είναι η πλήρης εφαρμογή του αναθεωρημένου πλαισίου λειτουργίας και στην Αττική.

Στη Θεσσαλονίκη (3η και 4η ΥΠΕ) λειτουργούν 11 μονάδες υποκατάστασης, από τις οποίες οι 7 δημιουργήθηκαν από το Σεπτέμβριο μέχρι το Νοέμβριο του 2011. Άλλη μία μονάδα, στο Νοσοκομείο "Γ. Γεννηματάς" πρόκειται να λειτουργήσει εντός του επόμενου τριμήνου.

Στην υπόλοιπη Ελλάδα λειτουργούν μονάδες υποκατάστασης σε Αγρίνιο, Βόλο, Ηράκλειο, Κατερίνη, Κέρκυρα, Λαμία, Λάρισα, Λιβαδειά, Πάτρα, Πρέβεζα, Ρόδο, Χαλκίδα, Χανιά, Καβάλα, Ρέθυμνο, Κομοτηνή και Αλεξανδρούπολη. Οι τέσσερις τελευταίες δημιουργήθηκαν από το Φεβρουάριο του 2012 και μέχρι σήμερα (για το σύνολο των μονάδων και υπηρεσιών του ΟΚΑΝΑ βλ. παράρτημα 6).

Παράλληλα με τη δημιουργία νέων θέσεων θεραπείας, από τις αρχές του 2011, εφαρμόστηκε πιλοτικά αναθεωρημένο πλαίσιο λειτουργίας του προγράμματος υποκατάστασης στις μονάδες της επαρχίας, διευκολύνοντας την ένταξη περισσότερων ασθενών σε κάθε μονάδα.

Β. Στατιστικά στοιχεία

Συνοπτικά, έως το Μάρτιο 2012 σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2011, διαπιστώνεται:

- αύξηση του αριθμού των ατόμων που λαμβάνουν θεραπεία
- σημαντική μείωση του αριθμού των ατόμων σε αναμονή για ένταξη στο πρόγραμμα και αντίστοιχα του χρόνου αναμονής
- σημαντική αύξηση στον αριθμό νέων αιτήσεων για εισαγωγή στο πρόγραμμα, ως αποτέλεσμα της δημιουργίας νέων θέσεων θεραπείας.

Ανά περιοχή, παρατηρούνται τα εξής:

- Στην Αττική αυξήθηκαν οι θέσεις θεραπείας. Πολύ μεγάλη αύξηση σημειώθηκε στον αριθμό των νέων αιτήσεων, ενώ στο συνολικό αριθμό αιτήσεων σε αναμονή διαπιστώνεται για πρώτη φορά αξιοσημείωτη μείωση.
- Στη Θεσσαλονίκη αυξήθηκαν σημαντικά οι θέσεις θεραπείας. Παράλληλα, αυξήθηκαν οι νέες αιτήσεις, ενώ εξαλείφθηκε η μακρά λίστα αναμονής και πλέον ο χρόνος αναμονής για εισαγωγή στο πρόγραμμα είναι μόλις 1 μήνας.
- Στη λοιπή Ελλάδα σημειώθηκε αύξηση των θέσεων θεραπείας. Ο αριθμός των νέων αιτήσεων παρουσιάζει μείωση, ενώ τα άτομα σε αναμονή μειώθηκαν αισθητά και πλέον στο σύνολο σχεδόν των μονάδων, ο χρόνος αναμονής δεν υπερβαίνει τον 1 μήνα.

Αιτήσεις για θεραπεία*

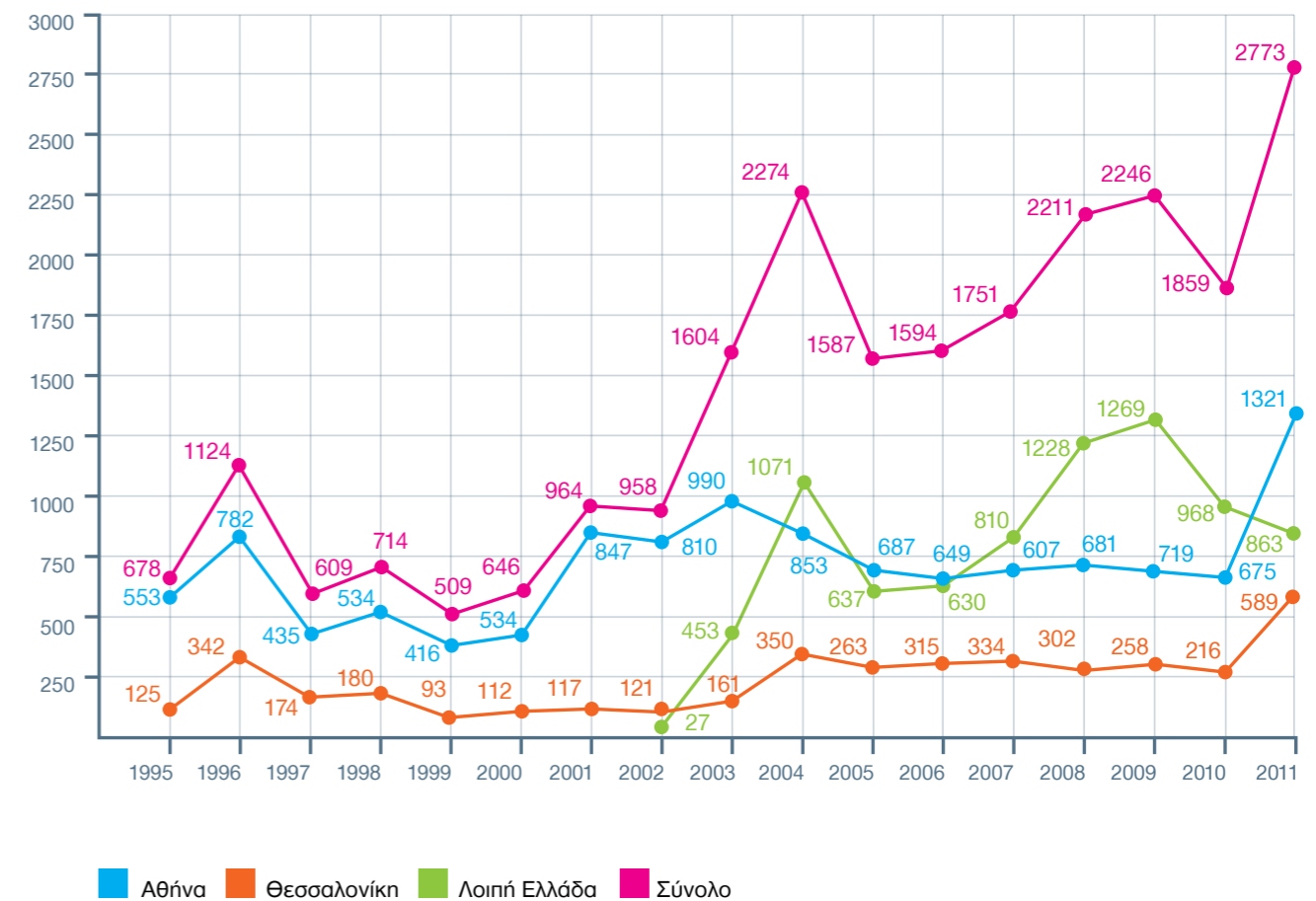
Από τον Αύγουστο του 2011 έως και σήμερα, παρατηρείται μεγάλη αύξηση στις αιτήσεις για θεραπεία στο πρόγραμμα υποκατάστασης στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ως αποτέλεσμα της δημιουργίας των νέων μονάδων. Ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων που υποβλήθηκαν το 2011, καταγράφεται ως ο υψηλότερος από το 1995, έτος έναρξης της λειτουργίας του προγράμματος.

Συγκεκριμένα, ο αριθμός νέων αιτήσεων σε όλη την Ελλάδα ήταν 2.773, αυξημένος κατά 49% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Στην Αττική, υποβλήθηκαν 1.321 αιτήσεις, αριθμός σχεδόν διπλάσιος, όχι μόνο σε σχέση με το προηγούμενο έτος (+96%), αλλά και με το μέσο όρο των νέων αιτήσεων, που υποβάλλονταν τα τελευταία 6 χρόνια. Στη Θεσσαλονίκη, οι νέες αιτήσεις ανήλθαν στις 589, αριθμός αυξημένος κατά 173% σε σχέση με το 2010.

Αντίθετα, ο αριθμός αιτήσεων στις λοιπές πόλεις της χώρας ήταν συνολικά 863, παρουσιάζοντας πτωτική τάση τα δύο τελευταία έτη και μειωμένος κατά 32% σε σχέση με το 2009. Ωστόσο, εξετάζοντας τα δεδομένα ανά περιοχή για το 2011, αύξηση νέων αιτήσεων παρατηρείται σε Αγρίνιο, Κρήτη, Λάρισα και Χαλκίδα, μείωση σε Βόλο, Κέρκυρα, Λαμία, Λιβαδειά, Πάτρα και Ρόδο, ενώ στην Πρέβεζα παρόμοιος ήταν ο αριθμός αιτήσεων συγκριτικά με το προηγούμενο έτος.

* Όλα τα στοιχεία, που αφορούν τις αιτήσεις για ένταξη στις ΘΜΦΑΕ της Αττικής, συλλέγονται από το Κέντρο Υποδοχής, Ενημέρωσης και Προσανατολισμού (ΚΥΕΠ), όπου απευθύνονται οι ενδιαφερόμενοι από την Αττική και γίνονται οι ομάδες προεισαγωγής για ένταξη στα προγράμματα.

Αριθμός αιτήσεων για τις ΘΜΦΑΕ σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, λοιπή Ελλάδα, ανά έτος

Αιτήσεις σε εκκρεμότητα

Από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας έγινε φανερό ότι ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των θέσεων θεραπείας δεν ήταν δυνατό να καλύψει την υπάρχουσα ζήτηση για θεραπεία, με αποτέλεσμα το φαινόμενο μιας ολοένα διογκούμενης λίστας αναμονής για ένταξη στο πρόγραμμα υποκατάστασης κυρίως στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Από το 2002 έως το 2011 ο αριθμός των αιτήσεων των εξαρτημένων χρηστών σε αναμονή, υπερδιπλασιάστηκε. Στην Αθήνα, η λίστα αναμονής αριθμούσε τον Ιούλιο του 2011, 3.770 αιτήσεις (αύξηση 119% σε σχέση με το 2002) ενώ στη Θεσσαλονίκη, αντίστοιχα, έφτανε στις 1.062 αιτήσεις (αύξηση 123%).

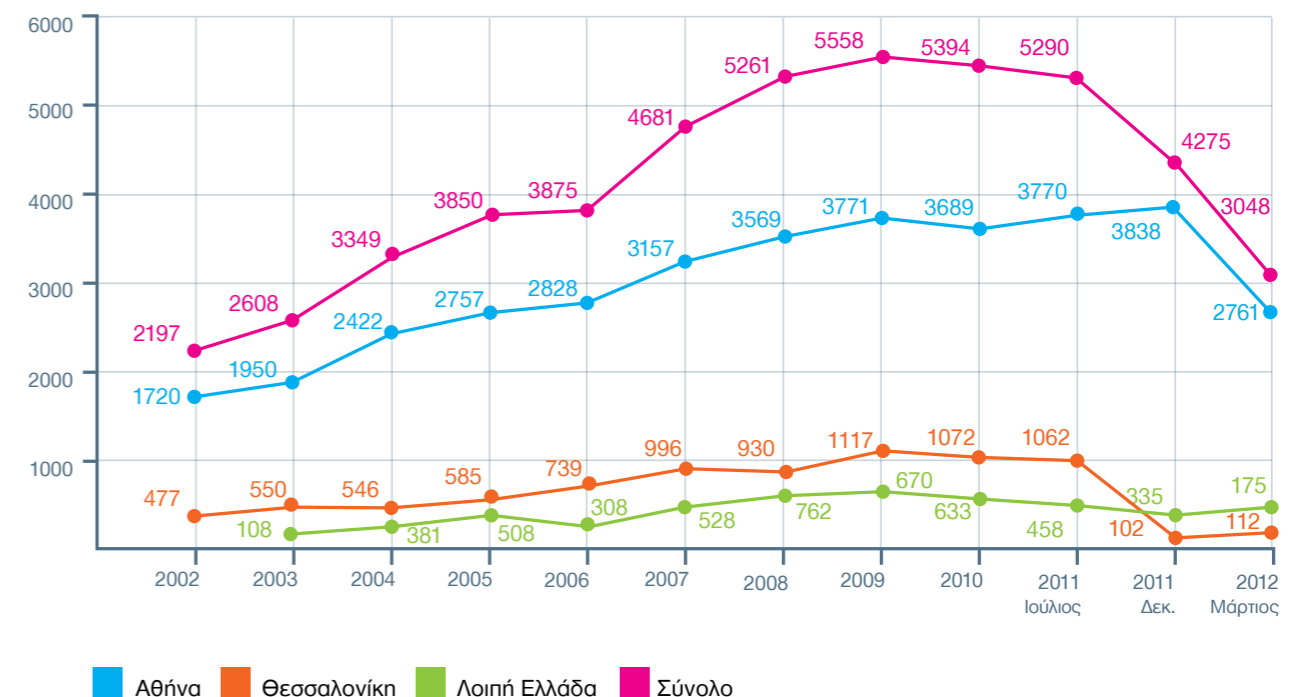
Η απόφαση και οι συντονισμένες ενέργειες του Οργανισμού για άμεση αναδιάρθρωση και ανάπτυξη των θεραπευτικών μονάδων τον Αύγουστο του 2011, είχαν ως αποτέλεσμα την εξάλειψη της λίστας αναμονής στη Θεσσαλονίκη έως τα τέλη του έτους, παρά τη σημαντική αύξηση των νέων αιτήσεων που σημειώθηκε κατά το ίδιο διάστημα. Στην Αθήνα, σύμφωνα με τον υπάρχοντα σχεδιασμό, αναμένεται το ίδιο αποτέλεσμα τον Αύγουστο του 2012.

Στα τέλη Μαρτίου 2012 υπήρχαν συνολικά σε εκκρεμότητα 3.048 αιτήσεις ατόμων για ένταξη στο πρόγραμμα: 2.761 στην Αθήνα, 112 στη Θεσσαλονίκη και 175 αιτήσεις συνολικά στη λοιπή Ελλάδα. Σε σχέση με τον Ιούλιο του 2011, ο συνολικός αριθμός αιτήσεων σε αναμονή μειώθηκε κατά 42%.

Ειδικότερα, στην Αττική διαπιστώνεται μείωση 27% στο συνολικό αριθμό αιτήσεων σε αναμονή, από τον Ιούλιο του 2011 έως σήμερα, ενώ ο χρόνος αναμονής μειώθηκε από τους 88, στους 50 μήνες. Ας σημειωθεί ότι το Σεπτέμβριο του 2011, λόγω της μαζικής προσέλευσης, ο αριθμός των αιτήσεων σε αναμονή είχε εκτοξευθεί στις 3.919, ενώ ο αντίστοιχος χρόνος αναμονής ανήλθε στους 90 μήνες.

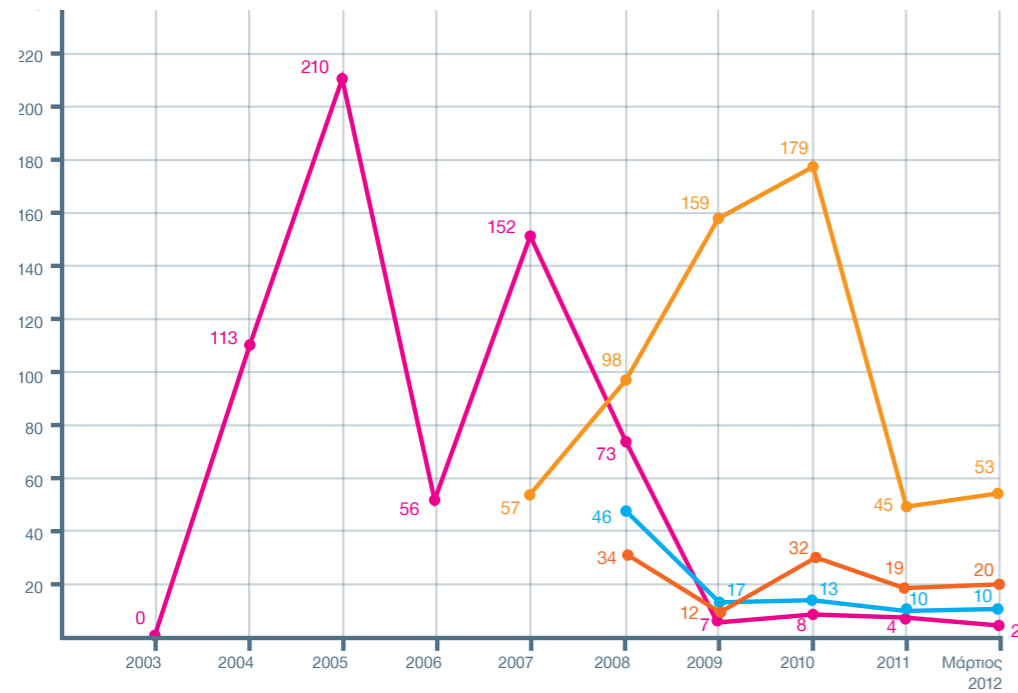
Στη Θεσσαλονίκη η λίστα συρρικνώθηκε κατά 90% από τον Ιούλιο του 2011 έως σήμερα, ενώ, αντίστοιχα, ο χρόνος αναμονής για ένταξη στο πρόγραμμα μειώθηκε από τους 48 μήνες μόλις στον 1 μήνα, προσεγγίζοντας πλέον τα διεθνή πρότυπα.

Αριθμός αιτήσεων για τις ΘΜΦΑΕ σε αναμονή ανά έτος σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, λοιπή Ελλάδα

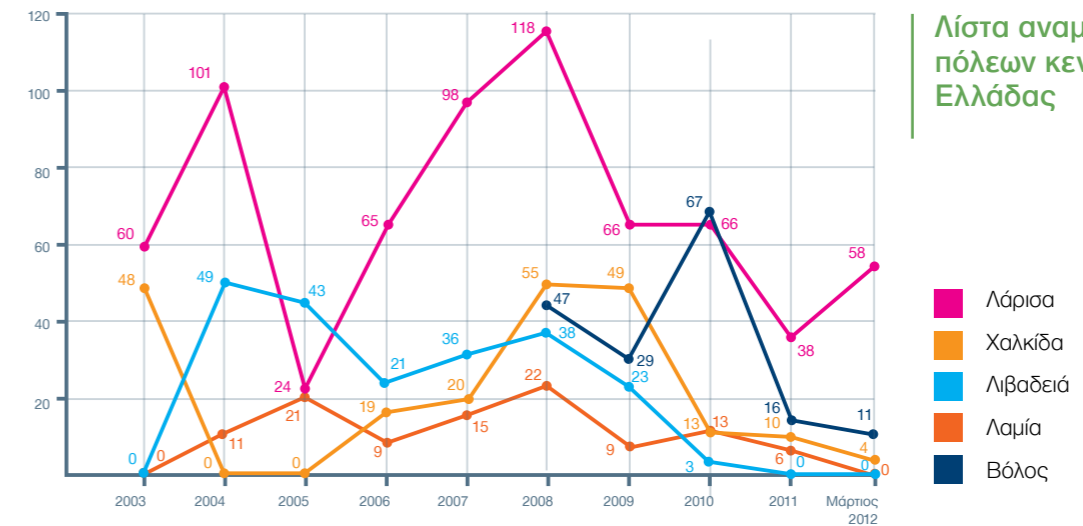

Στις υπόλοιπες περιοχές συνολικά, καταγράφεται 62% μείωση στα αιτήματα σε αναμονή, από τον Ιούλιο του 2011 έως σήμερα. Οι μονάδες Αγρινίου, Κέρκυρας, Λαμίας, Λιβαδειάς, Πρέβεζας και Ρόδου εξακολουθούν έως και τον Μάρτιο του 2012 να μην έχουν πρόβλημα αναμονής. Οι μονάδες Χαλκίδας, Βόλου, Πάτρας, Κατερίνης και Κρήτης μείωσαν σημαντικά τις αιτήσεις τους σε εκκρεμότητα, ενώ η μονάδα της Λάρισας παραμένει στα ίδια επίπεδα.

Αναλυτικά, όσον αφορά τις μονάδες υποκατάστασης σε περιοχές της δυτικής Ελλάδας, άμεση είναι η ένταξη των ασθενών (δεν υπάρχει λίστα αναμονής) στο πρόγραμμα του Αγρινίου, της Πρέβεζας και της Κέρκυρας από τα τέλη του 2009. Η μονάδα της Πάτρας, η οποία δέχτηκε πολλούς από τους ασθενείς, κατοίκους Πάτρας, που εξυπηρετούνταν από τη μονάδα του Αγρινίου πριν τη δημιουργία της, κατάφερε, μετά την επέκτασή της, να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση θεραπείας, μειώνοντας κατά 70% περίπου τη λίστα αναμονής της στα τέλη του 2011 συγκριτικά με το 2009.

Λίστα αναμονής πόλεων δυτικής Ελλάδας

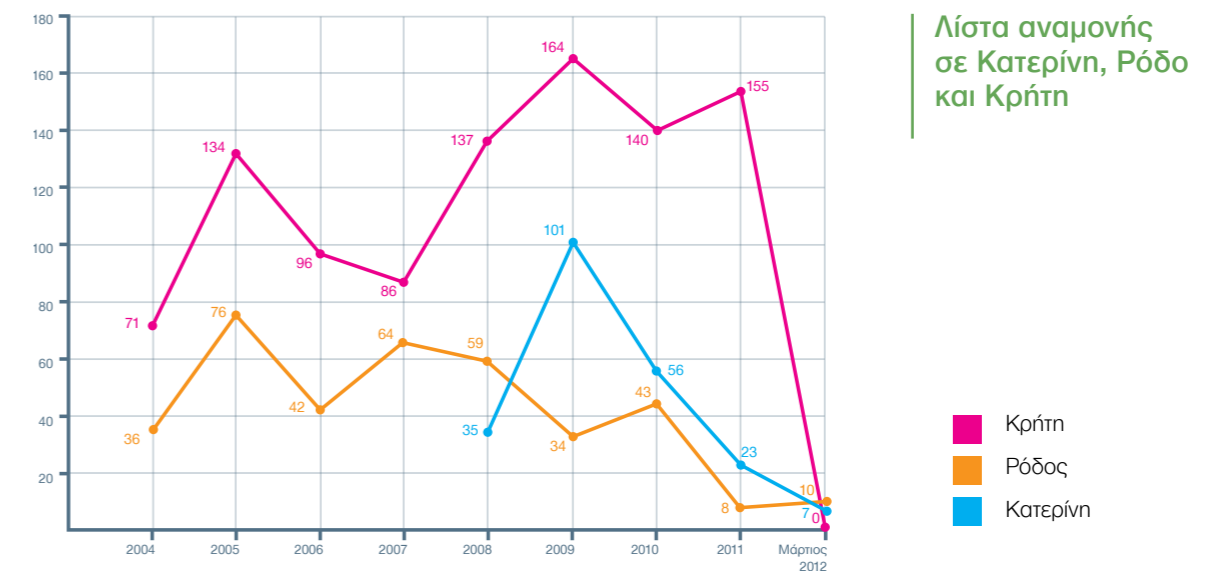

Λίστα αναμονής πόλεων κεντρικής Ελλάδας

Στην κεντρική Ελλάδα, η μονάδα της Λαμίας ουδέποτε αντιμετώπισε έντονο πρόβλημα αναμονής. Οι μονάδες Χαλκίδας και Λιβαδειάς, οι οποίες εμφάνιζαν σχετικά αυξημένη λίστα αναμονής κατά τα τέλη του 2008, τα δύο τελευταία έτη έχουν δυνατότητα άμεσης ένταξης των ασθενών στο πρόγραμμα. Επίσης, η μονάδα του Βόλου, η οποία παρουσίασε συγκριτικά αυξημένη λίστα αναμονής στα τέλη του 2010,

κατάφερε να μειώσει αισθητά τον αριθμό αιτημάτων σε εκκρεμότητα το τελευταίο τρίμηνο του 2011 και, έκτοτε, έχει δυνατότητα άμεσης ανταπόκρισης. Τέλος, η μονάδα της Λάρισας, αν και αύξησε σημαντικά τη δυναμικότητά της το περασμένο έτος, εξακολουθεί κατά περιόδους να έχει σχετικά μικρή διάρκεια αναμονή.

Δυνατότητα άμεσης ανταπόκρισης σε αιτήματα θεραπείας έχουν, επίσης, από τα μέσα του 2011, οι μονάδες της Ρόδου και της Κατερίνης, ενώ στην Κρήτη εξαλείφθηκε το Μάρτιο του 2012 η σχετικά μακρά λίστα αναμονής των προηγούμενων ετών, ως αποτέλεσμα της πλήρους ανάπτυξης της μονάδας του Ηρακλείου, καθώς και της έναρξης λειτουργίας της μονάδας του Ρεθύμνου.

Λίστα αναμονής σε Κατερίνη, Ρόδο και Κρήτη

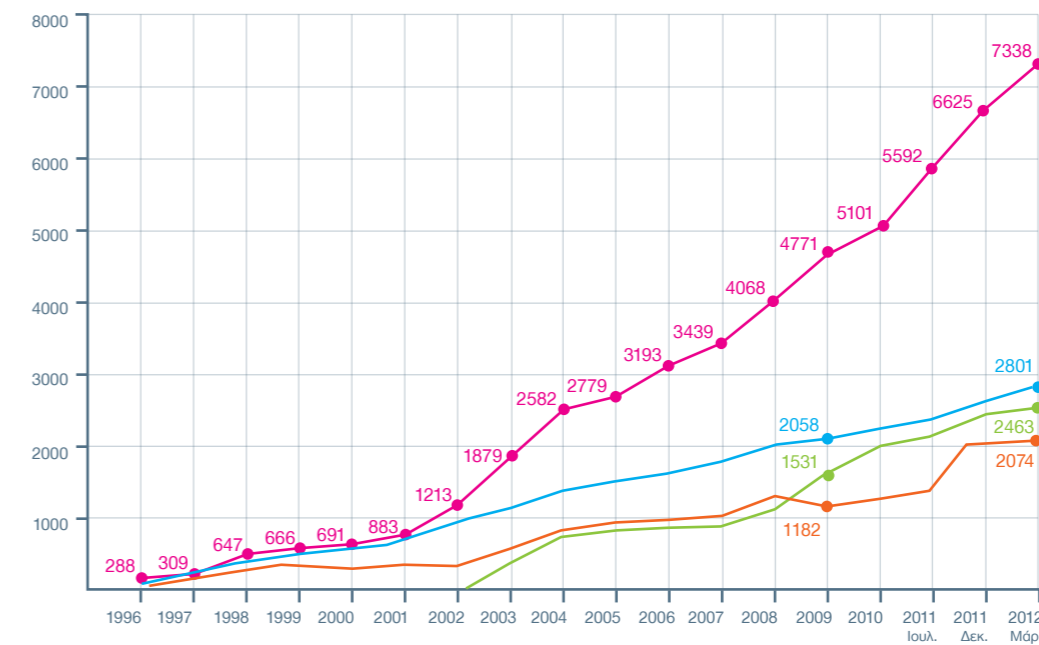
Ένταξη στο πρόγραμμα

Σημαντική αύξηση παρουσιάζει ο αριθμός των θέσεων θεραπείας στο πρόγραμμα υποκατάστασης. Από τον Ιούλιο του 2011 έως το Μάρτιο του 2012 η συνολική ενεργή δύναμη του προγράμματος αυξήθηκε από 5.592 σε 7.338, δηλαδή κατά 31%. Ειδικότερα, στην Αττική η ενεργή δύναμη αυξήθηκε κατά 24% και στη Θεσσαλονίκη κατά 66%.

Αύξηση σημειώθηκε στην ενεργή δύναμη των περισσότερων μονάδων της επαρχίας κατά το ίδιο διάστημα και ειδικότερα, στις μονάδες Λιβαδειάς, Λάρισας, Χαλκίδας, Πάτρας, Βόλου, Κέρκυρας και Ηρακλείου. Στο σύνολο των μονάδων της επαρχίας η αύξηση ήταν 18%. Οι ενέργειες για την αύξηση των θεραπευτικών θέσεων είχαν ξεκινήσει ήδη από το 2009 και εντατικοποιήθηκαν το τελευταίο τρίμηνο του 2011 μέσω και της πιλοτικής εφαρμογής στις μονάδες της επαρχίας του αναθεωρημένου πλαισίου λειτουργίας.

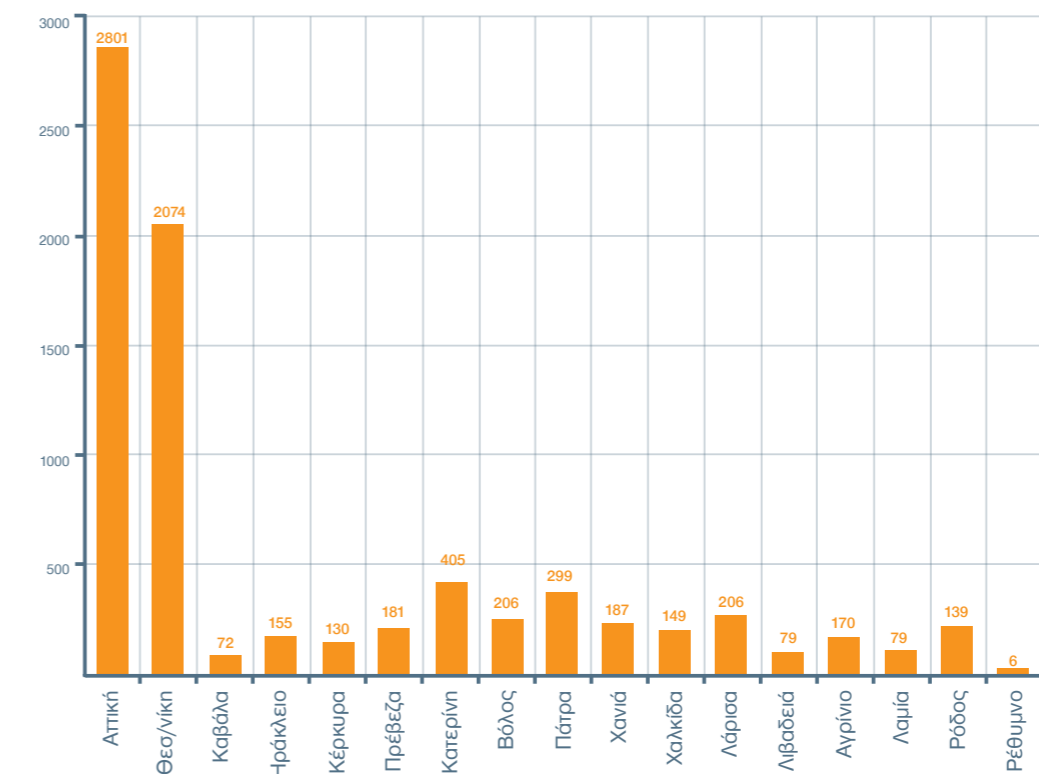
Αναλυτικά, μικρή αύξηση σημειώνεται στον αριθμό θεραπευομένων στις μονάδες Λαμίας και Χανίων (έως 6%), ενώ αρκετά σημαντική είναι στις μονάδες Κέρκυρας, Κατερίνης και Ρόδου (17-29%), Λιβαδειάς, Αγρινίου και Πρέβεζας (34-46%), καθώς και στις μονάδες Χαλκίδας και Βόλου (54-57%). Επίσης, σημαντικά αυξημένη είναι, συγκριτικά με τα τέλη του 2009, η ενεργή δύναμη της μονάδας στη Λάρισα (κατά 82%), ενώ η μονάδα της Πάτρας υπερδιπλασίασε τη δυναμικότητά της (229%). Τέλος, η μονάδα του Ηρακλείου, όντας σε διαδικασία σταδιακής ανάπτυξης καθ' όλη τη διάρκεια του 2011, το τελευταίο τρίμηνο έχει αυξήσει τον αριθμό των ασθενών της κατά 60%, ενώ γρήγορη ανάπτυξη εμφανίζει και η νεοσύστατη μονάδα της Καβάλας, η οποία δέχεται σταθεροποιημένους ασθενείς από μονάδες της Θεσσαλονίκης.

Πανελλαδικά, στα τέλη Μαρτίου το πρόγραμμα παρακολούθησαν συνολικά 7.338 άτομα: 2.189 λάμβαναν θεραπεία με μεθαδόνη και 5.149 με βουπρενορφίνη.

Αριθμός θεραπευομένων στις ΘΜΦΑΕ σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, λοιπή Ελλάδα (ενεργή δύναμη)

- Αθήνα
- Θεσσαλονίκη
- Λοιπή Ελλάδα
- Σύνολο

Ενεργή δύναμη ΘΜΦΑΕ ανά περιοχή το Μάρτιο 2012

3. Πρόγραμμα Σωματικής Αποτοξίνωσης (Detox)

Το Νοέμβριο του 2011 ανακοινώθηκε η πιλοτική λειτουργία Προγράμματος Σωματικής Αποτοξίνωσης, στην Πάτρα. Το πρόγραμμα υλοποιείται από κοινού από το Δίκτυο Θεραπευτικών Υπηρεσιών "Γέφυρα", τη μονάδα του ΟΚΑΝΑ στο Π.Γ.Ν. Πατρών και το πρόγραμμα του ΚΕΘΕΑ "Οξυγόνο" και απευθύνεται σε χρήστες οπιοειδών 18-40 ετών. Πρόκειται για μία σημαντική πρωτοβουλία, που αναδεικνύει μεταξύ άλλων και την αναγκαιότητα ουσιαστικής συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ των υπηρεσιών απεξάρτησης.

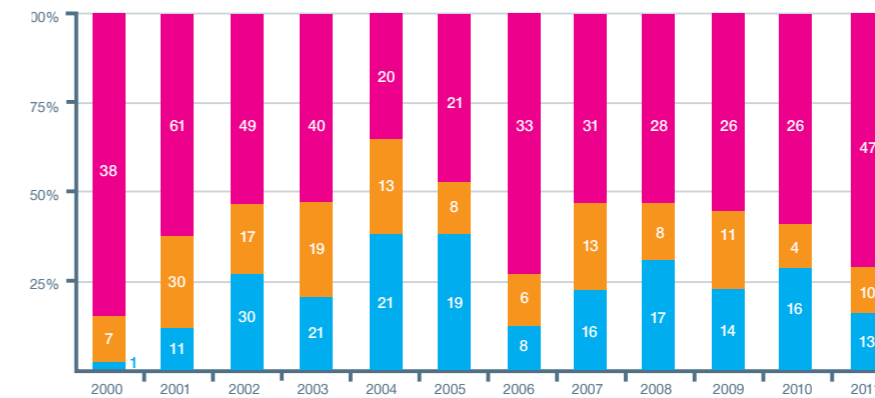
Στόχοι του προγράμματος είναι η αντιμετώπιση του σωματικού στερητικού συνδρόμου, που εμφανίζεται μετά τη διακοπή της μακρόχρονης χρήσης οπιούχων ουσιών και η προετοιμασία των συμμετεχόντων για την ένταξή τους σε "στεγνό" πρόγραμμα απεξάρτησης. Η διάρκειά του θα είναι τρίμηνη και στους συμμετέχοντες θα χορηγείται η κατάλληλη νοσηλευτική και φαρμακευτική αγωγή, με τη χορήγηση υποκαταστάτων, η οποία θα συνδυάζεται με ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Με την ολοκλήρωση του προγράμματος τα μέλη υποχρεούνται να ενταχθούν στη φάση της κυρίως θεραπείας σε "στεγνό" πρόγραμμα. Η πιλοτική λειτουργία του προγράμματος θα διαρκέσει ένα χρόνο, οπότε και θα αξιολογηθεί.

4. Μονάδα Κοινωνικής Επανάταξης

Τα προγράμματα κοινωνικής επανάταξης αποτελούν την τελική φάση όλων των θεραπευτικών προγραμμάτων του ΟΚΑΝΑ. Συμβάλλουν, μέσω της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, στη σταδιακή και ομαλή κοινωνικοποίηση, αλλά και την προώθηση στην αγορά εργασίας των ατόμων που έχουν ολοκληρώσει τη θεραπεία τους ή έχουν "σταθεροποιηθεί", παρουσιάζουν δηλαδή σταθερή συμμόρφωση στο πρόγραμμα θεραπείας και έχει εκτιμηθεί ότι είναι ικανά να διεκδικήσουν και να διατηρήσουν εργασιακή θέση.

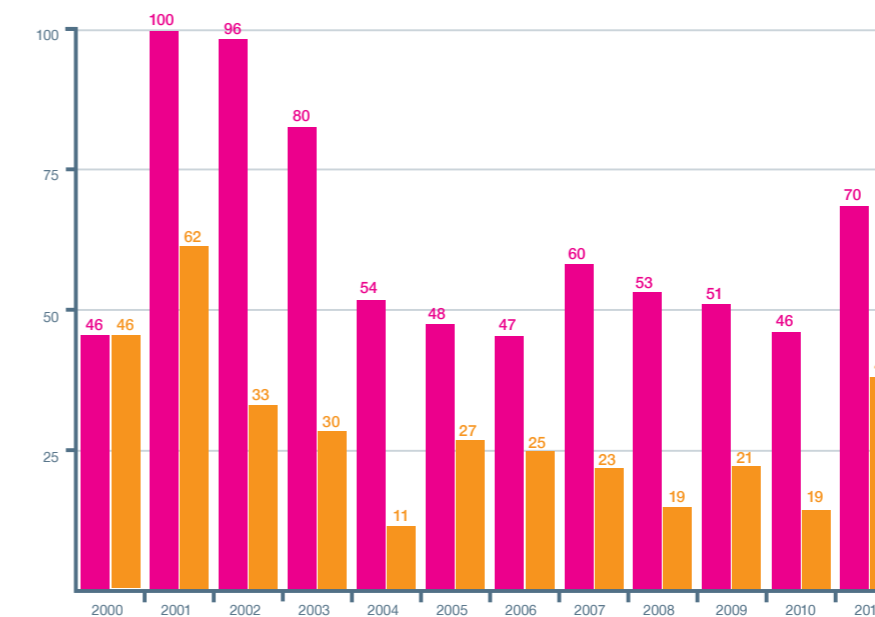
Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΚΑΝΑ, αύξηση καταγράφεται στην κίνηση της Μονάδας Κοινωνικής Επανάταξης Αθήνας. Συγκεκριμένα, το 2011 συμμετείχαν στο πρόγραμμα της μονάδας συνολικά 70 άτομα από τα οποία τα 42 ήταν νέα μέλη. Το πρόγραμμα ολοκλήρωσαν 13 άτομα, διέκοψαν 10, ενώ 47 συνεχίζουν. Από τον Απρίλιο του 2011 η μονάδα παρέχει ψυχοκοινωνική υποστήριξη και σε μέλη των ΘΜΦΑΕ, που λαμβάνουν χαμηλή δόση υποκατάστατου. Συνολικά, ο αριθμός των χορηγουμένων, που εισήχθηκαν στο πρόγραμμα της Μονάδας, ήταν 23 άτομα.

Από το 2000, έτος έναρξης της λειτουργίας της μονάδας, έως το 2011 έχουν ενταχθεί στη μονάδα συνολικά 358 άτομα, εκ των οποίων το 52% έχει ολοκληρώσει το πρόγραμμα με επιτυχία.

Αριθμός μελών που ολοκλήρωσαν, διέκοψαν ή συνεχίζουν το πρόγραμμα της Μονάδας Κοινωνικής Επανάταξης ανά έτος

■ Ολοκλήρωσαν
■ Συνεχίζουν
■ Διέκοψαν

Αριθμός μελών Μονάδας Κοινωνικής Επανάταξης ανά έτος

■ Συνολικός αριθμός θεραπευομένων
■ Αριθμός νέων μελών

5. Εξειδικευμένα Κέντρα Κοινωνικής και Επαγγελματικής Ένταξης (ΕΚΚΕΕ)

Προκειμένου να ενισχυθεί η κοινωνική ενσωμάτωση, ο ΟΚΑΝΑ ίδρυσε και λειτουργεί ένα Εξειδικευμένο Κέντρο Κοινωνικής και Επαγγελματικής Ένταξης (ΕΚΚΕΕ) στην Αθήνα και ένα παράρτημά του στη Θεσσαλονίκη. Κύριος στόχος των ΕΚΚΕΕ είναι η κατάρτιση, η εξειδίκευση σε ποικίλους επαγγελματικούς τομείς, η παροχή συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών και η προώθηση στην αγορά εργασίας των υπό απεξάρτηση και απεξαρτημένων από ουσίες ατόμων, με σκοπό τη διευκόλυνση της ομαλής επανένταξής τους στο ευρύτερο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον. Παράλληλα, επιδιώκεται η ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών φορέων, των επιχειρήσεων και των εργοδοτών μέσω και της αξιοποίησης των ειδικών κινήτρων, που έχει θεσπίσει η πολιτεία για την αποτελεσματική επαγγελματική ενσωμάτωση του συγκεκριμένου πληθυσμού.

Το ΕΚΚΕΕ Αθήνας μέσα στο 2010 υλοποίησε 5 δημιουργικά εργαστήρια, διάρκειας 6 μηνών, στα οποία συμμετείχαν συνολικά 63 άτομα.

Αναλυτικότερα:

- αναλογική / ψηφιακή φωτογραφία: 14 άτομα
- ηλεκτρονικοί υπολογιστές και διαδίκτυο: 32 άτομα
- κόσμημα και διακοσμητικά είδη: 8 άτομα
- δημοσιογραφική ομάδα και δημιουργική γραφή: 6 άτομα
- ομάδα μουσικής: 3 άτομα

Στο πλαίσιο της παροχής συνοδευτικών υπηρεσιών 54 άτομα δέχθηκαν υποστήριξη από εξειδικευμένα στελέχη με στόχο τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους, την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και της αυτενέργειάς τους, την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων επικοινωνίας και συναλλαγής με υπηρεσίες και

εργοδότες, την ενίσχυση των εσωτερικών κινήτρων και της ενεργούς συμμετοχής, την επιμόρφωση τους σε τρόπους αξιοποίησης διαθέσιμων πηγών βοήθειας και πληροφόρησης για την αποτελεσματική ένταξή τους σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

Από τα μέλη που παρακολούθησαν τα μη επιδοτούμενα δημιουργικά εργαστήρια του ΕΚΚΕΕ, 3 άτομα βρήκαν εργασιακή απασχόληση.

Κατά τη διάρκεια του 2011, το ΕΚΚΕΕ Αθήνας, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ) της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο παραχώρησε στο ΕΚΚΕΕ πιστοποιημένους εκπαιδευτές, υλοποίησε 3 τμήματα κατάρτισης στα οποία συμμετείχαν συνολικά 60 άτομα.

Αναλυτικότερα:

- πληροφορική I: 20 άτομα
- πληροφορική II: 20 άτομα
- φωτογραφία: 20 άτομα

Παράλληλα, οργάνωσε και υλοποίησε 4 μη επιδοτούμενα δημιουργικά εργαστήρια διαχείρισης ελεύθερου χρόνου διάρκειας 5 μηνών, τα οποία παρακολούθησαν συνολικά 47 άτομα.

Αναλυτικότερα:

- αναλογική / ψηφιακή φωτογραφία: 9 άτομα
- ηλεκτρονικοί υπολογιστές και διαδίκτυο: 16 άτομα
- καλλιτεχνικά: 8 άτομα
- δημοσιογραφική ομάδα και δημιουργική γραφή: 14 άτομα

Τέλος, κατά το έτος 2011, 42 άτομα δέχθηκαν υποστήριξη από τα εξειδικευμένα στελέχη του ΕΚΚΕΕ.

Το παράρτημα του ΕΚΚΕΕ στη Θεσσαλονίκη μέσα στο 2010 οργάνωσε και υλοποίησε στο χώρο του για τα 422 εγγεγραμμένα μέλη του δημιουργικές δράσεις διαχείρισης ελεύθερου χρόνου όπως η καθημερινή λέσχη κινηματογράφου, η δανειστική βιβλιοθήκη, η λειτουργία internet café, η δημιουργία ομάδας ποδοσφαίρου.

Παράλληλα, κατά το έτος 2010, στο πλαίσιο παροχής συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών 68 μέλη των μονάδων Θεσσαλονίκης του ΟΚΑΝΑ δέχθηκαν συμβουλευτική εργασία, ενώ 23 άτομα δέχθηκαν υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Με την υποστήριξη του ΕΚΚΕΕ Θεσσαλονίκης 15 μέλη των μονάδων υποκατάστασης του ΟΚΑΝΑ στη Θεσσαλονίκη, εξασφάλισαν εργασιακή απασχόληση.

Κατά τη διάρκεια του 2011, το ΕΚΚΕΕ Θεσσαλονίκης δέχτηκε 48 νέα μέλη και συνέχισε για όλα τα εγγεγραμμένα μέλη του την καθημερινή λειτουργία της λέσχης κινηματογράφου και της δανειστικής βιβλιοθήκης, τη λειτουργία του internet café (μέχρι το Σεπτέμβριο του 2011), ενώ υλοποίησε δημιουργικό εργαστήριο χειροποίητου κοσμήματος στο οποίο συμμετείχαν συνολικά 18 άτομα. Παράλληλα, παρείχε συμβουλευτική εργασία σε 168 μέλη των Μονάδων του ΟΚΑΝΑ στη Θεσσαλονίκη και ψυχοκοινωνική στήριξη σε 54 μέλη.

Τέλος, για το 2011, με την υποστήριξη του ΕΚΚΕΕ Θεσσαλονίκης, 28 μέλη των μονάδων του ΟΚΑΝΑ στη Θεσσαλονίκη εξασφάλισαν εργασιακή απασχόληση.

6. Νομική βοήθεια και στέγη σε μέλη των θεραπευτικών προγραμμάτων

Με στόχο την απρόσκοπτη παρακολούθηση των θεραπευτικών προγραμμάτων από τα μέλη τους, ο ΟΚΑΝΑ παρέχει διαρκή και σταθερή νομική βοήθεια στους θεραπευόμενους των μονάδων του. Κατά το έτος 2010, η Νομική Υπηρεσία παρείχε νομική βοήθεια και συμβουλευτική σε 215 θεραπευόμενους, ενώ το 2011 σε 181. Παράλληλα, μέσω του προγράμματος της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς "Νομική Βοήθεια για Νέους", που αφορούσε ανήλικους και νέους παραβάτες ηλικίας από 12 έως 30 ετών, παρασχέθηκε νομική βοήθεια σε 10 εφήβους και νέους θεραπευόμενους των μονάδων του ΟΚΑΝΑ.

Επίσης, στο πλαίσιο της διασφάλισης καλύτερων συνθηκών ζωής για τα μέλη των προγραμμάτων του, ο Οργανισμός συνέχισε την παροχή δωρεάν στέγασης σε θεραπευόμενους στην Αττική. Κατά το έτος 2010 αξιοποίησαν αυτή τη δυνατότητα 14 μέλη, ενώ το 2011 φιλοξενήθηκαν σε συνεργαζόμενο ξενώνα και ξενοδοχείο, 12 θεραπευόμενοι.